

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет фізичного виховання
Кафедра загальної психології

З А Т В Е Р Д Ж У Ю

Професор з НІП
проф. Чайченко С. О.
(ПІБ)

“ 29 ” червня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Психологія вищої освіти та освіти дорослих -

(найменування навчальної дисципліни)

**підготовки здобувачів
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності**

053 Психологія

(шифр і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою Психологія

(назва програми)

мова навчання

українська

Розробник:

Саврасов Микола Володимирович, доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»

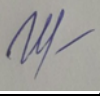
Рецензенти:

Мамічева Олена Володимирівна, доктор психологічних наук, професор, декан факультету спеціальної освіти Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»

Фоменко Карина Ігорівна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Робоча навчальна програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри загальної психології

Протокол № 12 від « 26 » червня 2022 р.

Завідувач кафедри ШайдаН.П.
(ПБ)

Погоджено групою забезпечення спеціальності 053 Психологія третього (освітньо-наукового) рівня

Керівник групи забезпечення Саврасов М.В.
(ПБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«29» червня 2023 р.

протокол № 9

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – за навчальним планом	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 150	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 2,5 самостійної роботи здобувача – 3	Лекції	
	20 год.	20 год.
	Практичні	
	20 год.	20 год.
	Лабораторні	
	- год.	- год.
	Самостійна робота	
	110 год.	110 год.
Вид контролю: іспит		

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психологія вищої освіти та освіти дорослих» є: володіння базовими категоріями, структурою психології професійної діяльності педагога, сутністю психологічної теорії освіти (вищої, післядипломної та підвищення кваліфікації), умовами професійної діяльності педагога, факторами, закономірностями впливу методів навчання, в тому числі у дорослому віці, чинниками особистісно-професійного становлення, засобами і змістом заходів збереження працездатності викладача.

2. МАТРИЦЯ
компетентностей, програмних результатів навчання,
методів навчання, методів контролю з обов'язкової навчальної дисципліни
«Психологія вищої освіти та освіти дорослих»

Компетентності, які формуються (шифр відповідно до освітньої програми)	Програмні результати навчання (шифр відповідно до освітньої програми)	Методи навчання	Методи контролю
ЗК2. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК4. Здатність розв'язувати комплексні проблеми психології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.	РН2. Розуміти загальні принципи та методи психології, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері психології та у викладацькій практиці.	Метод проблемного викладення матеріалу, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, кейс-метод, метод проєктів, створення ситуацій зацікавленості, аналіз статистичних звітів та іншої статистичної документації, метод інтерв'ю, самостійна робота.	Іспит, тематичні письмові самостійні роботи у формі рефератів, доповідей, есе, мультимедійних презентацій; усне та письмове опитування; тестування, екзамен
СК1. Здатність виокремлювати, систематизувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження. СК2. Здатність планувати та	РН5. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, статистичні методи аналізу даних, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи, розробляти інноваційні дослідницькі методики у сфері психології, перевіряти їх ефективність.	словесні методи: пояснення, бесіда (вступна, репродуктивна, евристична, контрольна); наочні методи: таблиці, схеми, роздаткові матеріали, робота з навчальними посібниками; практичні методи: тренувальні вправи й письмові завдання; проблемно-пошукові методи.	Іспит, тематичні письмові самостійні роботи у формі рефератів, доповідей, есе, мультимедійних презентацій; усне та письмове опитування; тестування, екзамен.

виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у психології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках, та забезпечувати якість виконуваних досліджень. СК6. Здатність застосовувати нові технології та інструменти, сучасні цифрові технології, бази даних та інші ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та викладацькій діяльності. СК7. Уміння толерувати невизначеність і доводити унікальність власного наукового пошуку в умовах інформаційного/цифрового суспільства.	РН10. Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері психології, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін.	Проблемна лекція; практичні завдання; створення проблемних ситуацій; аудиторна та позааудиторна робота студентів; наочні; консультації.	Іспит, тематичні письмові самостійні роботи, контрольні роботи; усне та письмове опитування; тестування, екзамен

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	зокрема				усього	зокрема			
		л	пр	лаб	с.р.		л	пр	лаб	с.р.
Тема 1. Теоретико – методологічні засади психологічної теорії освіти.	15	2	2	-	11	15	2	2	-	11
Тема 2. Психологічні закономірності навчальної діяльності у юнацькому віці.	15	2	2	-	11	15	2	2	-	11
Тема 3. Психологічні закономірності навчальної діяльності у дорослому віці.	15	2	2	-	11	15	2	2	-	11
Тема 4. Психологічні особливості сучасного студентства.	15	2	2	-	11	15	2	2	-	11
Тема 5. Психологічні складові навчально-наукової діяльності аспірантів.	15	2	2	-	11	15	2	2	-	11
Тема 6. Психологія особистісно-професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації.	15	2	2	-	11	15	2	2	-	11
Тема 7. Психологічні особливості післядипломної освіти та зміни кваліфікації.	15	2	2	-	11	15	2	2	-	11
Тема 8. Психологія мотивації вибору викладацької професії.	15	2	2	-	11	15	2	2	-	11
Тема 9. Психологічні чинники професійного становлення викладача.	15	2	2	-	11	15	2	2		11
Тема 10. Фактори ефективності професійної діяльності науково-педагогічного працівника.	15	2	2	-	11	15	2	2		11
Усього годин	150	20	20	-	110	150	20	20	-	110

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Психологічна парадигма теорії та методології освіти.	2	2
2	Тема 2. Вікові психологічні закономірності навчальної діяльності. Юнацький вік.	2	2
3	Тема 3. Психологія навчальної діяльності дорослих.	2	2
4	Тема 4. Психологія сучасного студента.	2	2
5	Тема 5. Психологічна структура навчання та наукової діяльності аспірантів.	2	2
6	Тема 6. Психологія особистісно-професійного самореалізації та самовдосконалення.	2	2
7	Тема 7. Психологічні особливості навчання та перекваліфікації на постдипломному етапі.	2	2
8	Тема 8. Мотивація та мотиви викладацької діяльності.	2	2
9	Тема 9. Психологія професійної реалізації викладача.	2	2
10	Тема 10. Психологія професійної діяльності науково-педагогічного працівника.	2	2

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Концептуальні положення та методи психології освіти.	2	2
2	Тема 2. Вікові психологічні закономірності навчання юнаків та дівчат.	2	2
3	Тема 3. Психологія навчальної діяльності чоловіків та жінок.	2	2
4	Тема 4. Психологічні новоутворення студентського віку.	2	2
5	Тема 5. Психологічна структура навчально-наукової діяльності на третьому рівні.	2	2
6	Тема 6. Психологія самоактуалізації та самореалізації та у особистісно-професійній сфері.	2	2
7	Тема 7. Психологічні особливості післядипломної та додаткової освіти	2	2
8	Тема 8. Психологія викладання у сучасному виші.	2	2
9	Тема 9. Професіограма викладацької діяльності.	2	2
10	Тема 10. Професійно-психологічна характеристика діяльності науково-педагогічного працівника.	2	2

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Психологія освіти: концепції, принципи, методи, засоби.	4	2

2	Тема 2. Психологія діяльності у юнацькому віці	4	2
3	Тема 3. Психологія провідної діяльності дорослих. Акмеологія.	4	2
4	Тема 4. Психологія студента: особистісно-професійний аспект.	4	2
5	Тема 5. Психологія діяльності сучасних аспірантів.	4	2
6	Тема 6. Особистісно-професійна самореалізація та зростання.	3	2
7	Тема 7. Післядипломна освіта, перекваліфікація та підвищення кваліфікації: психологічний зміст та структура.	4	2
8	Тема 8. Мотиваційні чинники та особливості викладацької діяльності на сучасному етапі.	4	2
9	Тема 9. Психологія особистісно-професійного функціонування викладача.	3	2
10	Тема 10. Професійно-психологічна характеристика науково-педагогічної діяльності.	3	2

5. Критерії оцінювання результатів навчання

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
90–100 балів	відмінно	зараховано
89–75 балів	добре	
60–74 балів	задовільно	
26–59 балів	незадовільно	не зараховано
0–25 балів	неприйнятно	

Критерії оцінювання результатів навчання (екзамен)

Критерії оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів: «**відмінно**» (90-100 балів) – здобувач демонструє високий рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни, «**добре**» (75-89 балів) – здобувач виявляє достатній рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни, «**задовільно**» (60-74 балів) – наявний рівень мінімально достатніх знань, «**незадовільно**» (26-59 балів) – недостатній рівень наявних результатів навчання, «**неприйнятно**» (0-25 балів) – результати навчання відсутні.

6. Засоби діагностики

Питання до іспиту з дисципліни «Психологія вищої освіти та освіти дорослих»

1. Основні проблеми сучасної психології освіти.
2. Формування навчальної діяльності у виші як взаємодія викладача та студентів
3. Дистанційна форма навчання у виші, її організаційні принципи та психолого-педагогічна парадигма.
4. Класичні методи сучасної психології вищої освіти.
5. Психологічна характеристика цілей, засобів і методів виховання сучасної молоді.
6. Психологічний зміст сучасних педагогічних технологій в освіті.
7. Методи дослідження, консультування і психолого-педагогічної корекції у виші.
8. Психологічна характеристика духовності, моральності, свободи та відповідальності у студентському віці.
9. Проблема професійного вигорання викладача вишу.
10. Сутність процесу навчання у вищій школі та його психологічні механізми.
11. Засоби виховання як способи психологічного впливу, що спрямовані на зміну особистості та поведінки людини.
12. Кризи професійного зростання педагогічних працівників.
13. Проблеми сенситивного періоду розвитку у юнацькому віці, оптимальний початок і відповідна мета навчальних і виховних впливів.
14. Психологічна класифікація методів виховання студентів: прямі та опосередковані, свідомі та несвідомі, емоційні та поведінкові. Необхідність комплексного використання засобів виховання.
15. Психологічна характеристика провідної діяльності аспіранта.
16. Психодіагностичні методики у педагогічній діяльності.
17. Психологічний зміст виховного значення гуманітарних предметів.
18. Теорії професійного розвитку та вибору професійних уподобань. Психодинамічний напрямок.
19. Психологічні теорії навчання. Концепція розвитку та навчання О.К. Дусавицького.
20. Психологічні аспекти спілкуванні юнаків із однолітками та дорослими.
21. Теорія професійного розвитку та становлення особистості фахівця.
22. Схильність до навчання у дорослому віці та її критерії.
23. Професійне оточення. Види внутрішньо групових професійних взаємин.
24. Психологія професійного самовизначення і класифікація професій.
25. Наукова діяльність та її психологічна структура.
26. Роль навчання у виші у формуванні професійної креативності та потреби в досяганні успіху.
27. Предмет, задачі та історія розвитку психології професійної освіти.
28. Схильність до наукової діяльності та її критерії.
29. Соціально-психологічна характеристика студентської навчальної

групи.

30. Предмет, задачі, історія розвитку психології вищої освіти.
31. Психологічна структура та зміст післядипломної освіти.
32. Предмет, задачі, історія розвитку психології підвищення професійної кваліфікації.
33. Психологія дорослого віку. Акмеологія.
34. Проблема психолонічної діагностики дорослих.
35. Психологічна структура навчальної діяльності аспірантів.
36. Мотивація та мотиви наукової діяльності дорослих.
37. Чинники ефективності науково-педагогічної діяльності викладача.
38. Гендерний аспект професійної викладацької діяльності.
39. Психологічна служба вишу.
40. Проблема психологічної допомоги у сфері освіти.

Завданнями для поточного контролю є стандартизоване тестування, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах та інші види індивідуальних та групових завдань.

7. Рекомендована література (основна)

1. Методичні матеріали з курсу «Психологія педагогічної діяльності» / Укладачі: Л.П.Бутузова, О.Л. Мачушник / Житомир, 2019. – 100 с.
2. Психологія професійної діяльності та психологічна діагностика організацій: курс лекцій для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 053 «Психологія», ступінь «Магістр», / укладач О.С. Юрков. – Мукачево: МДУ, 2017. - 116 с. (6,6 д.а).
- Вікова і педагогічна психологія : підручник / Н. М. Токарева , А. В. Шамне . - К. : , 2017. - 480 с.
3. Стандарт вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Ступінь – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність – 013 Початкова освіта. Київ, МОН, 2021. 22 с.
4. Стандарт вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня (далі – Стандарт). Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність – 013 Початкова освіта. Київ, МОН, 2022. 15 с.

Рекомендована література (допоміжна)

1. Доцевич Т.І. Компетентність суб'єкта педагогічної діяльності: метакогнітивний аспект: монографія. Х.: Вид-во «Діса плюс», 2015. 346 с.
2. Дубяга С.М. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до педагогічної імпровізації: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2008. 23 с.
3. Дьяков С.І. Суб'єктність педагога. Психосемантичні моделі та технологія дослідження: навчальний посібник. Миколаїв: ММІРЛ, ВМУРЛ

«Україна», 2008. 320 с.

4. Єсіна Н. О. Формування творчих умінь майбутнього вчителя в інтелектуально-ігровій діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2009. 24 с.

5. Колесник Н.Є. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації художньо-технічної творчості учнів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2007. 22 с.

6. Кравченко Ю. М. Підготовка майбутніх учителів до професійного розв'язування педагогічних задач: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2006. 22 с.

7. Кулик С. М. Психологічні особливості управління професійною адаптацією вчителів : автореф. дис... канд. психол. наук : 19.00.05. К., 2004. 20 с.

8. Саврасов М.В., Кисельов К.С. Психологічна регуляція динаміки креативності майбутнього вчителя початкової школи. Knowledge, Education, Law. Management. 2020. № 5(33). Vol. 3. P. 84-90.

9. Фоменко К.І., Саврасов М.В. Психотехнології розвитку креативності: майстерня тренера. Навчально-методичний посібник. Харків. 2021. 126 с.

10. Щербан, Т. Д. Проблеми розвитку професійного мислення / Т. Д. Щербан, В. В. Гоблик // Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів [Електронний ресурс] : збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (14-15 травня 2020 р., м. Мукачево) / гол. ред. Т.Д.Щербан. – Мукачево : МДУ, 2020. – С.271-273.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Бабина Т. Г. Успішність як багатовимірний феномен. Тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. «Успішність особистості : потенціал та обмеження» / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (березень 2010 р.). – Режим доступу : <http://www.psy-science.com.ua /department/Tezy-konfer-2010/babina.doc>

2. Гусак, Ю. А. Метакогнітивні стратегії як один із ключових компонентів стратегічної компетенції читання [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://archiv.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vspolu/ped/2011_92/Husak.pdf.

3. ECCH thecaseforlearning [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ecch.com/educators/casemethod/resources/freecasesoverview>

4. Кейс-метод. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pedkab.wordpress.com/2013/01/28/кейс-метод>

5. Назарук О.М. Теоретичний аналіз передумов успішності професіонала в умовах підвищених ризиків. Тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. «Успішність особистості : потенціал та обмеження» / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (березень 2010 р.). – Режим доступу : <http://www.psy-science.com.ua /department/Tezy-konfer-2010/nazaruk.doc>.

6. Кубики Рорі. <https://vseosvita.ua/news/kubyky-rori-efektyvnyi-instrument-rozvytku-fantazii-5016.html>
7. Yurkowski K., Martin J., Levesque C., Bureau J-F., Lafontaine M-F., Cloutier P.
Emotion dysregulation mediates the influence of relationship difficulties on non-suicidal self-injury behavior in young adults. *Psychiatry Research*, 2015, vol. 228, no. 3, pp. 871—878. doi:10.1016/j.psychres.2015.05.006.

9. Посилання на дистанційний курс

Вивчення навчальної дисципліни «Психологія вищої освіти та освіти дорослих» може відбуватися дистанційно або змішано на платформі Moodle ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (<http://212.3.125.77:9090/moodle/course/view.php?id=328>)

Дистанційний курс розраховано на 8 тем. Кожна тема містить такі компоненти: лекційний матеріал, матеріал для практичних занять, та завдання для самостійної роботи. Кожна тема може вміщувати посилання на відкриті освітні ресурси мережі Інтернет.